

TISKOVÁ ZPRÁVA

První vládní zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice

Svět bez tabákového kouře je zbožné přání - národní protidrogový koordinátor podporuje princip minimalizace škod i ve strategiích na omezení kouření

Vliv kouření tabáku na celkovou zdravotní zátěž české populace je zásadní.

Praha, 8. 3. 2022 – Je potřeba zlepšit podmínky pro využívání alternativních výrobků pro užívání nikotinu, které tabák nespalují, jako další cestu k řešení tabákového problému, uvádí Jindřich Vobořil. Dosud byla převážně podporována strategie, která byla zaměřena pouze na abstinenci od kouření, což nevedlo k dostatečnému snížení počtu kuřáků. Rétorika „Svět bez tabáku“ připomíná rétoriku světa bez drog, nebo alkoholu. Zdá se však, že tyto ambiciózní cíle opakovaně selhávají. Strategie, na kterou je potřeba se zaměřit je zásadně minimalizovat rizika a dopady užívání nikotinových výrobků. Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti v roce 2021 poprvé připravilo obsáhlou Zprávu o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice, která je podkladem pro formulaci veřejnozdravotních opatření založených na faktech.

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti zpracovalo v roce 2021 historicky první samostatnou Zprávu o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice. Dosud byla každoroční přehledová data o situaci v oblasti tabáku, nikotinu a souvisejících produktů uváděna jen ve výročních zprávách o stavu ve věcech drog.

Podle nového **národního koordinátora pro protidrogovou politiku Jindřicha Vobořila** představuje tato obsáhlá zpráva příležitost uchopit problematiku komplexně. Prevence kouření je z pohledu veřejného zdraví jedna z pěti nejzásadnějších zdravotních politik ve všech rozvinutých ekonomikách. Spolu s podporou myšlenky snižování počtu kuřáků je také potřeba začít veřejnost soustavněji informovat o možnostech méně škodlivých alternativách kouření tradičních cigaret: „*Kouření tabáku je jednou z hlavních příčin nemocnosti a úmrtnosti v Česku – nejen na rakovinu, ale i na kardiovaskulární (srdeční) nemoci a onemocnění dýchací soustavy. Kouření škodí nejen kuřákům samotným, ale i jejich blízkým vystaveným tabákovému kouři, a dokonce i zvířatům žijícím v domácnostech kuřáků*“, říká **Vobořil**.

Mezinárodní výzkumy uvádějí, že užívání alternativních tabákových a nikotinových výrobků, jako jsou zahříváné tabákové výrobky, elektronické cigarety nebo nikotinové sáčky, je spojeno s významně nižšími veřejnozdravotními riziky než kouření tabáku, a některé z nich jsou účinné i při odvykání kouření. Mají proto být součástí účinné politiky kontroly tabáku.

Jindřich Vobořil dále uvádí: „*V české politice kontroly tabáku nebyl dosud přístup minimalizace škod dostatečně využíván a propagován. Hlavním důvodem byly obavy, že akceptování alternativních výrobků povede k opětovné normalizaci kouření a oslabí strategie kontroly tabáku doporučené Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Panují také obavy, že alternativní nikotinové produkty představují vstupní bránu ke kouření pro ex-kuřáky a nekuřáky, zejména děti.*

<http://rvkpp.vlada.cz>

<https://www.facebook.com/drogyinfo>

<https://www.koureni-zabiji.cz>

<https://www.alkohol-skodi.cz>

<https://www.drogy-info.cz>

<https://www.facebook.com/vyzkumdrogyinfo>

<https://www.hazardni-hrani.cz>

Data tuto obavu ale spíše nepotvrzují. Představa světa zcela zbaveného tabákového kouře je dle všech dostupných dat spíše nereálná. Námi preferovaný přístup minimalizace škod v oblasti tabáku, podporuje alternativní, významně méně rizikové způsoby užívání, se opírá o narůstající množství výzkumů a dostupných dat v této oblasti.“

Vedoucí Národního monitorovacího střediska pro drogy a závislosti Pavla Chomynová doplňuje: „Podle studií realizovaných v r. 2020 uvedlo denní (nebo téměř denní) kouření 17–23 % dospělých osob (21–31 % mužů a 12–14 % žen). Trendem posledních 10 let je mírný pokles výskytu kuřáctví v populaci, nicméně po očistění dat od vlivu rozdílné a měnící se věkové struktury se však ukazuje, že prevalence kouření v ČR se udržuje na stabilní úrovni a podle některých studií dokonce roste, zejména u mužů. Pozitivním trendem je dlouhodobý pokles podílu kuřáků mezi mladistvými – v r. 2019 podle studie ESPAD denně kouřilo 10 % 16letých studentů a studentek, což je třikrát méně než na konci 90. let.“

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti proto připravilo na základě aktuálních dat a dlouhodobých trendů doporučení pro realizaci komplexní politiky v oblasti tabáku, nikotinu a souvisejících výrobků.

Do budoucna by politika v této oblasti měla vhodně nastavit daňové (cenové) zvýhodnění alternativních tabákových a nikotinových výrobků oproti tabákovým výrobkům určeným ke kouření, a ekonomicky tak motivovat kuřáky k přechodu na méně rizikové alternativy kouření. Dále je třeba více informovat spotřebitele o nižší rizikovosti alternativních tabákových a nikotinových výrobků v porovnání s kouřením, a do zdravotních varování u alternativních výrobků zakomponovat informaci o jejich nižší rizikovosti v porovnání s kouřením. V neposlední řadě se doporučuje zavést jednotná balení tabákových výrobků určených ke kouření, snižující atraktivitu těchto výrobků.

V úvodu zmiňovaná více než stopadesátistránková *Zpráva o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021* přinesla mimo jiné následující zjištění:

- Dostupnost tabákových a nikotinových výrobků je v ČR stále velmi vysoká. Je možné je prodávat v prodejnách potravin, v trafikách, na čerpacích stanicích apod. Přestože zákon zakazuje prodeje mladistvým a platí i další zákazy, subjektivně vnímaná dostupnost cigaret je stále na vysoké úrovni. Celkem 69,1 % současných kuřáků ve věku 13–15 let se nesetkalo s odmítnutím prodeje cigaret z důvodu nízkého věku; 24,6 % uvedlo, že si cigarety mohlo koupit i po jednotlivých kusech, což je zákonem zakázáno.
- Cigarety v ČR denně kouří 17–23 % osob, tedy přibližně 2 miliony lidí. Užívání e-cigaret a zahříváných tabákových výrobků postupně roste, nejvíce mezi osobami ve věku 15–24 let a 25–34 let.
- Nejrozšířenějším tabákovým výrobkem užívaným v ČR jsou průmyslově vyráběné cigarety, následuje tabák určený k ručnímu balení. Ročně se spotřebuje asi 23 miliard kusů cigaret (to je asi 2 tis. cigaret na 1 obyvatele, tedy v přepočtu přibližně 100 krabiček cigaret na 1 obyvatele, včetně dětí). Kuřáci vykouří nejčastěji 15-24 cigaret denně.
- V Česku se v posledních letech postupně zavedla opatření směřující ke snižování nadměrného a škodlivého užívání tabákových výrobků, například postupné zvyšování ceny tabákových výrobků, zákaz reklamy na ně nebo zákaz kouření ve vnitřních prostorech. Cílem zákazu prodeje cigaret s mentolovou příchutí pak bylo snížení atraktivity kouření zejména mezi dětmi a dospívajícími. Tato opatření však nevedla k radikálnímu snížení kouření v populaci, zejména u dospělých ve středním a starším věku.

- Z tabákových výrobků stát aktuálně vybere na spotřební dani cca 60 mld. Kč ročně, z toho většinu na cigaretách a dalších tabákových výrobcích určených ke kouření. Tato částka však podle dříve provedených studií nepokrývá celkové společenské náklady související s kouřením. Odhaduje se, že v souvislosti s kouřením tabáku vznikají v ČR společenské škody ve výši 80–100 mld. Kč ročně.
- Na nemoci způsobené kouřením ročně zemře cca 16–18 tis. osob, což je cca pětina všech úmrtí v ČR. U mužů je incidence rakoviny plic dvakrát vyšší než u žen, incidence i úmrtnost u mužů dlouhodobě klesá. U žen incidence i úmrtnost naopak mírně roste. Přibližně jen každý třetí kuřák, který v ČR navštíví lékaře, však dostane doporučení, aby kouření zanechal. Krátké intervence k odvykání kouření provádí podle posledního odhadu z r. 2020 pouze polovina lékařů, situace se dlouhodobě nelepší.
- Léčbu závislosti na tabáku v ČR poskytuje 43 Center pro léčbu závislosti na tabáku v ambulancích nemocnic, přibližně 200 ambulantních lékařů, 300 specializovaných lékáren a některé adiktologické programy. V kontaktu se službami a v léčbě pro závislost na tabáku je ročně přibližně 1–2 tis. osob. Strukturovanou telefonickou intervencí poskytuje Národní linka pro odvykání kouření (tel: + 420 800 35 00 00).

Další informace

Celé znění [Zprávy o tabákových, nikotinových a souvisejících výrobcích v České republice 2021](#) (PDF) najdete na úvodní stránce webu drogy-info.cz.

Souhrn zprávy (html): www.drogy-info.cz/zprava-o-zavislostech/tabak-nikotin-2021

Všechny dosud vydané výroční zprávy, které připravilo Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, jsou dostupné na stránkách drogy-info.cz pod záložkou [Výroční zprávy](#).

Tato tisková zpráva je zveřejněna na stránce Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky – pod záložkou [Pro média](#) a v [Press centru](#) na drogy-info.cz.

Kontakt pro média:

Ing. Eva Franková

Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti – vztahy s veřejností

M +420 720 055 835

e-mail: frankova.eva@vlada.cz